

HET ERFRECHT VAN DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT

Bij het overlijden van een echtgenoot gebeuren er twee opeenvolgende verrichtingen:

- > eerst en vooral wordt het huwelijksvermogensstelsel tussen de echtgenoten vereffend; elk van de echtgenoten neemt daarbij zijn **eigen** goederen terug, de **gemeenschappelijke** goederen worden verdeeld bij helften of volgens de tussen de echtgenoten bepaalde overeenkomst, de **onverdeelde** goederen worden verdeeld bij helften of volgens het aandeel dat bepaald is in de akten, de **vergoedingsrekeningen** worden opgemaakt, ...

Het is pas na deze verrichtingen dat men kan weten wat er in de nalatenschap van de overledene zal vallen.

- > wanneer men de samenstelling van de nalatenschap van de overledene kent (na de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel), wordt zijn nalatenschap vereffend en kent de wet aan de langstlevende echtgenoot een erfrecht toe.

Die laatste vereffening maakt het voorwerp uit van dit punt.

A. DE WETTELIJKE DEVOLUTIE VAN DE NALATENSCHAP IN AANWEZIGHEID VAN EEN LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT

Wij gaan uit van drie hypothesen:

- > de langstlevende echtgenoot is in samenloop met één of meerdere descendent(en) van zijn (haar) vooroverleden echtgeno(o)t(e);
- > de langstlevende echtgenoot is in samenloop met andere erfgerechtigden dan de descendenten van de overledene;
- > er zijn geen andere erfgerechtigden dan de langstlevende echtgenoot.

Merk op dat het, in alle hierna besproken situaties, geen belang heeft na te gaan of de langstlevende echtgenoot deze is van een eerste huwelijk of van een later huwelijk (of welke de duur van dit huwelijk is geweest).

1. DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT IS IN SAMENLOOP MET ÉÉN OF MEER DESCENDENTEN VAN DE OVERLEDENE

Indien de overledene één of meerdere descendenten nalaat, erft de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik van de gehele nalatenschap van de vooroverleden echtgenoot (art. 745*bis*, § 1, 1ste lid B.W.).

De descendenten zullen, aldus, enkel de naakte eigendom van de goederen van de nalatenschap erven, rekening houdend met hun graad van verwantschap.

2. DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT IS IN SAMENLOOP MET ASCENDENTEN EN/OF BLOEDVERWANTEN IN DE ZIJLIJN VAN DE OVERLEDENE

In geval van samenloop met ascendenten en/of bloedverwanten in de zijlijn van de overledene erft de langstlevende echtgenoot de volle eigendom van het deel van de overledene in het gemeenschappelijke vermogen dat in diens nalatenschap is gevallen en het vruchtgebruik van diens eigen goederen (art. 745*bis*, § 1, 2de lid B.W.). De andere erfgenamen erven slechts de naakte eigendom van deze eigen goederen in de nalatenschap.

Deze regel wordt verklaard door het feit dat, bij ontstentenis van descendenten, de overlevende echtgenoot het meest aangewezen leek om aanspraak te kunnen maken op de volle eigendom van gemeenschapsgoederen in de nalatenschap, tot de verwerving of bewaring waarvan hij heeft bijgedragen.

3. DEVOLUTIE BIJ GEBREK AAN ANDERE ERFGERECHTIGDEN

Wanneer de overledene geen enkele erfgerechtigde nalaat, buiten zijn echtgenoot, zal laatstgenoemde de volle eigendom van de gehele nalatenschap erven (art. 745*bis*, § 1, 3de lid B.W.) erven.

Met andere woorden zal de echtgenoot de volledige nalatenschap in volle eigendom erven indien de overledene enkel bloedverwanten in de zijlijn van verder dan de vierde graad nalaat.

B. DE RESERVE VAN DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT

1. VOORWERP VAN DE RESERVE VAN DE LANGSTLEVENDE ECHTGENOOT

In aanwezigheid van een langstlevende echtgenoot heeft de wetgever de bevoegdheid van de overledene om vrij te beschikken over zijn goederen na zijn overlijden eveneens beperkt:

- > de langstlevende echtgenoot heeft **minimum** recht op het vruchtgebruik van de helft van de goederen van de nalatenschap (art. 915*bis*, § 1 B.W.). Dit noemt men de abstracte reserve;
- > de langstlevende echtgenoot heeft eveneens **minimum** recht op het vruchtgebruik op het onroerend goed dat, op de dag van het openvallen van de nalatenschap, bestemd is tot gezinswoning en op de huisraad die aanwezig is in dat goed (art. 915*bis*, § 2 B.W.). Dit wordt de concrete reserve genoemd. Indien de concrete reserve meer bedraagt dan de abstracte reserve, dan wordt de concrete reserve in aanmerking genomen zonder vermindering hiervan.

2. DE VERZAKING AAN DE RESERVE

In principe kan een echtgenoot, tijdens het leven van de andere echtgenoot, niet verzaken aan zijn recht op zijn (dubbele) reserve in de nalatenschap van die laatste. Dat zou immers een **verboden overeenkomst over een niet opengevallen nalatenschap** uitmaken. Hij kan dit echter wel doen na het overlijden van de eerststervende. Deze verzaking kan stilzwijgend zijn en voortvloeien uit elk gedrag dat de vertaling is van de intentie van de langstlevende echtgenoot om zijn recht op het hem verleende recht op de reserve niet uit te oefenen.

De wet vermeldt echter ook verschillende gevallen waarin de echtgenoot **bij leven** kan afzien van zijn reserve in de nalatenschap van zijn echtgenoot. Het betreft, onder meer, het “Valkeniersbeding” dat kan worden opgenomen in het huwelijkscontract: sinds de wet van 27

april 2003 is het mogelijk om in het huwelijkscontract of in een wijzigende akte van het huwelijkscontract te bepalen dat de echtgenoten geen erfrechten zullen kunnen doen gelden, behalve op de echtelijke woonst en de stofferende huisraad. Enige voorwaarde: **één van de echtgenoten moet één of meer niet gemeenschappelijke kinderen hebben uit een vorige relatie.**